

การประชุมสวสนันทวิชากรระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

Legal Measures to solve the problem of single-use plastic waste in Thailand

Natthathida Pinthongphan¹ and Kamonwan Yoowattana²

^{1,2}Bachelor of Laws, College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok

email: s62123440036@ssru.ac.th¹, kamonwan.yo@ssru.ac.th²

Abstract

In the current situation, the global environment is continually critical every year and the damage is increasing every year as well. This environmental crisis is caused by rising global temperatures and the main cause of this environmental crisis is human behavior. In the past two to three years, there has been an epidemic situation of the covid-19 virus, and it is resulted in that more and more people have been neglecting to this environmental problem until it causes damages to the environment in the long run as the first important cause that causes the global environmental crisis is occurred by the use of plastics. Each sequence of plastic cycles affects the entire environment whether it is the process of production, use, destruction. In addition, the type of plastic that damages the ecosystem the most is single-use plastic. This type of plastic is cheap, and it has a short lifespan. Moreover, it is infrequently reused, or may not be reused at all and is comfortable to use. This type of plastic is used to produce as straws, bags, handles, spoons to stir drinks, foam packaging for food, bottle labels, etc., so this plastic is produced in large quantities and is discarded in large numbers as well. Single-use plastic waste damages ecosystems to social structures that increase the obligation on governments to look after and handle this single-use plastic waste problem.

This article aims to analyze measures to solve the problem of single-use plastic waste. The result of the study was found that, at present, Thailand has already begun to have some solutions to the problem of single-use plastic waste. However, it is the emphasis on asking for cooperation which is a voluntary measure without having serious coercion from the private sector; whereas, in foreign countries, such as Germany, Kenya, and Taiwan, they have a variety of measures including tax collection and measures that can raise public awareness. Therefore, it is appropriate to take measures to deposit the packaging, measures to prohibit or control the use of single-use plastics, measures to force manufacturers to take responsibility for single-use plastic waste to be recycled, and tax measures to encourage the public sector to recognize the importance of reducing the use of single-use plastics.

Keyword: Plastic, Plastic waste, Single-use plastic, Legal measures

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

(5) ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า รวมทั้งพัฒนาและสนับสนุนให้มีการผลิตและการใช้พลังงานทางเลือกเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน”

จากบทบัญญัติข้างต้นนี้แม้จะมุ่งเน้นไปในเรื่องของการจัดการที่ดิน แต่ก็ยังกำหนดให้รัฐต้องมีดำเนินการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและพลังงานด้วยเช่นกัน ซึ่งขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวนี้ก็ปัญหาส่วนหนึ่งของคุณภาพน้ำเพราะขยะชนิดนี้มักไหลไปรวมกับแหล่งน้ำและยังต้องใช้พลังงานสิ้นเปลืองเพื่อทำลายขยะชนิดนี้อีก ประกอบกับ มาตรา 65 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”

ยุทธศาสตร์ชาติ คือ แบบแผนหรือกรอบที่กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว เพื่อผลักดันให้ไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ได้สำเร็จ และเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ.2561 ประเทศไทยก็ได้มีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีระยะเวลาครบคลุม 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ในยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวนี้ก็ได้มีแบบแผนนโยบายที่สอดคล้องกับแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวไว้ด้วย คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายดังนี้

1. อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล
2. พัฒนาและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ
3. ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ
4. ยกระดับกระบวนการตัดสินใจกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล (อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2562).กฎหมายสิ่งแวดล้อม(พิมพ์ครั้งที่ 4).กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วิญญูชน.)

เช่นนี้จึงทำให้เห็นว่ารรัฐเล็งเห็นถึงปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อมที่ทรุดโทรมอยู่จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องออกมาตรการแก้ไขปัญหา และในปัจจุบัน กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้จัดทำ (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561 – 2573 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติเพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางการดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกและได้ประกาศเป็นนโยบายระดับชาติเพื่อผลักดันไปสู่การปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดการขยะพลาสติกของประเทศและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป โดย (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติกนี้ก็ได้นำดำเนินการตามเป้าหมายที่เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนแล้ว คือ การเลิกใช้พลาสติก 3 ชนิดในปีพ.ศ. 2562 ได้แก่ 1.พลาสติกห่อหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม (Cap Seal) 2.ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ผสมของสารอ็อกโซ (Oxo) 3.ไมโครบีด (Microbead) ซึ่งพลาสติกทั้งสามชนิดนี้ล้วนเป็นขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว โดยเฉพาะไมโครบีด (Microbead) ที่มักอยู่ในผลิตภัณฑ์ล้างหน้าและพลาสติกห่อหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม (Cap Seal) เมื่อนำออกมาใช้งานแล้วก็ไม่สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ได้อีกครั้ง ในการ

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

ดำเนินการเลิกการใช้พลาสติกเหล่านี้ภาครัฐได้มีแนวทางดำเนินการแล้ว เช่น พลาสติกห่อหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม (Cap Seal) โดยกรมควบคุมมลพิษร่วมกับหน่วยงานในอุตสาหกรรมน้ำดื่มไทย โดยมีน้ำดื่มบรรจุขวด 16 ยี่ห้อ ได้เลิกใช้พลาสติกหุ้มฝาขวดน้ำดื่ม (Cap Seal) และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ได้มีนโยบายที่จะห้ามใช้ พลาสติกไมโครบีด (plastic microbeads) ในผลิตภัณฑ์ที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อทำความสะอาดผิว (rinse off products) ซึ่งมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 อีกทั้งกรมการแพทย์เลิกใช้ถุงพลาสติกสำหรับการใส่ยาพร้อมบรรจุภัณฑ์ให้ประชาชนนำถุงผ้ามาใส่ยากลับบ้านแทน และเป้าหมายในปี พ.ศ. 2565 (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก มีแนวทางการเลิกใช้พลาสติก 4 ชนิด คือ 1. ถุงหิ้วพลาสติกขนาดความหนา น้อยกว่า 36 ไมครอน 2. กล่องโฟมบรรจุอาหาร 3. แก้วพลาสติก(แบบบางใช้ครั้งเดียว) และ 4. หลอดพลาสติก (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561 – 2573 กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ชมพูนุท พรหมภักดี. (พฤษภาคม 2563). สถานการณ์ขยะพลาสติกของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน. สืบค้นจาก https://www.senate.go.th/document/Ext23700/23700555_0002.PDF)

นอกจากนี้ภาครัฐยังมีโครงการที่ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว เช่น “ขยะแลกภาษี อบต.นาเกตุ” ซึ่งแนวคิดนี้เกิดขึ้นในตำบลนาเกตุ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยลักษณะของโครงการมีวิธีการให้นำขยะพลาสติกหรือขยะประเภทอื่นมาเป็นส่วนลดในการจ่ายภาษีท้องถิ่น เช่น ภาษีป้าย ภาษีที่ดินและโรงเรือน เป็นต้น มาตรการนี้มีการบังคับใช้ได้เฉพาะพื้นที่ซึ่งไม่เป็นมาตรการที่ถูกหยิบยกนำไปปรับใช้ในพื้นที่ท้องถิ่นอื่นๆ ภาครัฐจึงต้องสนับสนุนมาตรการข้างต้นนี้เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอีกทางด้วย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2 มิถุนายน 2563). โครงการ “ขยะแลกภาษี อบต.นาเกตุ” สืบค้นจาก <https://www.dla.go.th>)

อีกทั้งในภาคเอกชนยังจัดทำโครงการถ่วงดุล โดยโครงการถ่วงดุลเป็นความร่วมมือจากพันธมิตรองค์กรภาคเอกชนกว่า 30 องค์กร มีลักษณะของโครงการคือจะตั้งจุด “ถ่วงดุล” เพื่อรับบริจาคถุงและบรรจุภัณฑ์ฟิล์มพลาสติกที่ใช้แล้วในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและจังหวัดระยอง ในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2563 นี้มีถ่วงดุลรวมกว่า 300 จุด โดยมีวัตถุประสงค์นำถุงพลาสติกกลับไปรีไซเคิลเป็นเม็ดพลาสติกเพื่อใช้ในการผลิตถุงหิ้วและผลิตภัณฑ์พลาสติกอื่นๆ ได้อีกครั้ง (Green Network. (4 มิถุนายน 2563).เตรียมตัวพบกับคาราวานรถ “ถ่วงดุล” “โครงการมือวิเศษ x วัน” สืบค้นจาก <https://www.greennetworkthailand.com>)

และภาคเอกชนก็ได้มีการรณรงค์ด้วยวิธีการงดแจกถุงพลาสติกหิ้วตามห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อ แต่ถ้าหากผู้บริโภคต้องการใช้ถุงก็สามารถซื้อได้และราคาถุงพลาสติกนั้นก็ถูกจนผู้บริโภคสามารถซื้อเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในการใช้สอยได้ เช่นนี้ จะเห็นได้ว่ามาตรการในการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในประเทศไทยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นมาตรการสมัครใจในเชิงขอความร่วมมือ แต่ยังไม่มีการบังคับที่กระตุ้นให้ประชาชนมีความตระหนักถึงปัญหาขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวจนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ร่วมมือกันปฏิบัติได้และยังไม่มีการทางกฎหมายอย่างชัดเจน

มาตรการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในต่างประเทศ

ในการกำหนดมาตรการที่จะนำมาเป็นแนวทางในการปรับใช้เพื่อการแก้ไขปัญหา ก็ควรศึกษาจากแนวทางหรือมาตรการของประเทศอื่นด้วย เพื่อวิเคราะห์ว่ามาตรการที่มีการบังคับใช้แล้วนั้นควรนำมาปรับใช้ภายในประเทศได้หรือไม่ หลากๆประเทศก็ได้มีวิธีการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาในอย่างหลากหลาย อาจจะออกมาในรูปแบบระเบียบ กฎเกณฑ์ กฎหมาย การห้ามใช้ (Ban)

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน

ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

หรือใช้การจัดเก็บภาษี ซึ่งในต่างประเทศที่ได้รับเริ่มมีมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวนี้ เมื่อได้ดำเนินการแล้วก็มีทั้งมาตรการที่ประสบความสำเร็จสามารถลดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวได้เป็นอย่างดีและบางมาตรการนั้นก็ไม่ได้ได้รับความสนใจ ซึ่งในเวลาต่อมาก็ไม่สามารถที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการลดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวได้ ยกตัวอย่างเช่น

ประเทศเยอรมนี เป็นประเทศที่มีมาตรการสำหรับการแก้ไขปัญหามลพิษพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวอย่างหลากหลาย เช่น ระบบความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (EPR) และระบบมัดจำค่าน้ำเงิน (DRS) ในปีค.ศ.1991 ประเทศเยอรมนีได้ใช้มาตรการทางกฎหมายด้วยการออกกฎหมายว่าด้วยบรรจุภัณฑ์ (Packaging Ordinance) (VerpackV) มีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดและการกำจัดขยะพลาสติก โดยกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้กระจายสินค้า(ผู้ค้ารายย่อย) ต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อขยะพลาสติกด้วยการจ่ายค่าธรรมเนียมในการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่นำมาบริการหรือจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือOECD ได้ประเมินผลของการออกกฎหมายฉบับนี้พบว่า กฎหมายนี้ช่วยให้ผู้ผลิตลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ไม่จำเป็นลง ในช่วงปีแรก ๆ ที่ออกกฎหมาย ปริมาณบรรจุภัณฑ์ทั้งหมดลดลงไปประมาณ 1 ล้านตันต่อปี และพบว่า ผู้ผลิตได้เพิ่มสัดส่วนบรรจุภัณฑ์ที่สามารถบรรจุหรือเติมใหม่ได้ (refillable packaging) มีการปรับเปลี่ยนรูปร่างและขนาดของภาชนะที่ใส่ของเพื่อลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์ลง ต่อมาในปีค.ศ.2003 รัฐบาลเยอรมนีได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย German Packaging Ordinance กำหนดให้มีระบบมัดจำค่าน้ำเงิน (DRS) สำหรับบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มที่ไม่สามารถเติมใหม่ได้หรือแบบใช้ครั้งเดียวทั้ง เงินมัดจำสำหรับบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มแบบใช้ครั้งเดียวทั้งอยู่ที่ 0.25 ยูโร หรือประมาณ 8.8 บาท โดยภาครัฐคาดหวังที่จะทำให้ราคาเครื่องดื่มที่มีบรรจุขวดพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทั้งสูงกว่าเครื่องดื่มที่มีบรรจุขวดแบบใช้ซ้ำได้ เพื่อลดการบริโภคและจูงใจให้ผู้บริโภคส่งคืนขวดเข้าระบบ ลดการทิ้งไม่เป็นที่ในสิ่งแวดล้อม (สุจิตรา วาสนาดำรงดี. (2563). เรียนรู้ประสบการณ์การจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ในประเทศเยอรมนี “ระบบความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (EPR) และระบบมัดจำค่าน้ำเงิน (DRS)”. วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 24 (ฉบับที่ 3).)

และเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ.2021 ประเทศเยอรมนีได้มีการรับรองและมีผลบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทั้ง (Einwegkunststoffverbotsverordnung) ซึ่งการจัดทำกฎหมายข้างต้นเป็นไปตามข้อกำหนดของสหภาพยุโรป (European Union) ที่กำหนดทิศทางการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว โดยข้อบังคับได้ระบุถึงการยกเลิกการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวได้แก่ หลอดพลาสติก จาน ชาม ช้อน ส้อมพลาสติก ที่คนเครื่องดื่มแบบพลาสติก ก้านสำลี ก้านลูกโป่ง รวมถึงภาชนะบรรจุอาหารและเครื่องดื่มที่ทำมาจากสไตรโพรทหรือโฟม ในกฎหมายฉบับนี้ยังระบุถึงการกำหนดโทษไว้ หากมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามถือเป็นความผิดอาญา และยังมีข้อกำหนดอีกว่าตั้งแต่ปี ค.ศ.2022 เป็นต้นไป ผู้ประกอบการและร้านค้าต่างๆ จะไม่ได้รับอนุญาตให้แจกหรือจำหน่ายถุงพลาสติกหิ้วให้แก่ผู้บริโภค อีกทั้งมีข้อกำหนดบังคับให้ผู้ผลิตต้องมีการทำเครื่องหมายบนบรรจุภัณฑ์แบบขวดว่า ชนิดใดเป็นขวดแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทั้ง ชนิดใดสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ เพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจหลีกเลี่ยงการใช้พลาสติกที่ไม่จำเป็นและซื้อผลิตภัณฑ์รีไซเคิลได้ง่ายขึ้น และกำหนดให้ในปี ค.ศ. 2024 ร้านอาหารที่มีบริการจัดส่งอาหารจะต้องนำภาชนะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้แทนภาชนะที่ใช้แล้วทิ้งสำหรับอาหารและเครื่องดื่มที่ส่งกลับบ้าน (The German Ordinance on Single-Use Plastics (Einwegkunststoffverbotsverordnung) 3 July 2021.)

ประเทศเคนยา ตามรัฐธรรมนูญแห่งประเทศเคนยา ค.ศ.2010 มาตรา 42 ได้กำหนดไว้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้รับรองว่า ประชาชนจะต้องมีสภาพแวดล้อมที่สะอาดและถูกสุขอนามัย และมาตรา 70 ก็ได้ขยายความในมาตราดังกล่าวอีกว่า บุคคลใดหาก สิทธิที่จะได้มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดและถูกสุขอนามัยนี้ถูกปฏิเสธ ละเมิด หรือขู่ว่า สามารถร้องขอทางกฎหมายในชั้นศาลได้

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

ศาลในฐานะหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องหยุด ป้องกัน และยุติการกระทำหรือการละเว้นใดๆ ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม มีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการระงับการกระทำที่เป็นภัยได้ ในกรณีที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าสิทธิของบุคคลนั้นถูกละเมิดหรือ ปฏิเสธจริง ๆ ศาลสามารถออกคำสั่งหรือชดเชยความเสียหายได้ตามที่เห็นสมควร จากมาตราข้างต้นรัฐบาลเคนยาจึงได้มีแนวทาง และมาตรการเพื่อส่งเสริมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนโดยในปี.ศ.2017 รัฐบาลเคนยาประกาศกฎหมายการห้าม การผลิต ขยาย นำเข้าและการใช้ถุงพลาสติกและกำหนดให้มีบทลงโทษในกรณีฝ่าฝืนข้อบังคับโดยมีโทษจำคุกสูงสุดถึง 4 ปี หรือปรับ สูงสุดประมาณ 1,250,000 บาท สำหรับผู้จำหน่าย ผลิต หรือใช้ถุงพลาสติก(United Nations Environment Programme. (2018) .“SINGLE-USE PLASTICS A Roadmap for Sustainability”)

ต่อมาในปี.ศ.2020 กระทรวงสิ่งแวดล้อมและป่าไม้ของประเทศเคนยาก็ได้มีระดับมาตรการในการแก้ไขปัญหา พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว โดยมีการจัดทำแผนการดำเนินการสำหรับการแบนพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในพื้นที่คุ้มครอง โดยมี ข้อกำหนดห้ามใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวดังต่อไปนี้ ก้านสาลี ซ้อนส้อม จาน หลอดและพลาสติกคนเครื่องดื่ม ก้านลูกโป่งและ ลูกโป่ง ภาชนะใส่อาหารและเครื่องดื่ม (ที่มีส่วนประกอบของพลาสติกโพลีเมอร์) เป็นต้น แต่ข้อกำหนดดังกล่าวนี้ให้บังคับใช้ใน พื้นที่ คุ้มครอง หมายถึงพื้นที่ที่กำหนดไว้ชัดเจนตามข้อกำหนดนี้ นอกจากนี้แผนการดำเนินฉบับดังกล่าวยังได้กำหนดถึงแนวทางการ แก้ไขปัญหาจากผลกระทบในการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวไว้อย่างมากมาย เช่น การลดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวผ่าน มาตรการห้ามใช้และมาตรการภาษี มาตรการที่ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีการนำพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวกลับมาใช้เคลหรือแปรรูป พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวเพื่อไปทำประโยชน์อย่างอื่นได้อีกครั้ง สร้างความตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการใช้ครั้งพลาสติกแบบ ใช้ครั้งเดียวให้แก่ประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาสิ่งแวดล้อมในระยะยาว (IMPLEMENTATION PLAN FOR THE BAN OF SINGLE USE PLASTICS IN PROTECTED AREAS, Ministry of Environment and Forestry, REPUBLIC OF KENYA, February 2020.)

ประเทศไต้หวัน เครื่องดื่มที่ได้รับความนิยมและมีต้นกำเนิดจากประเทศไต้หวันก็คือ ชานมไต้หวัน แต่สิ่งที่กระทบ ธรรมชาติอย่างมากที่สุดก็มาจากเครื่องดื่มชนิดนี้เช่นเดียวกัน เนื่องมาจากบรรจุภัณฑ์ของชานมไต้หวันมักเป็นพลาสติกแบบใช้ครั้ง เดียว เช่น หลอดดูด พลาสติกซิลิโคนแก้วหรือฝาพลาสติกครอบแก้วและแก้วพลาสติก อาจจะกล่าวได้ว่าทุกส่วนของบรรจุภัณฑ์ชา นมไต้หวันนั้นเป็นพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว เมื่อช่วงต้นปี.ศ. 2018 ประเทศไต้หวันประกาศมาตรการห้ามใช้ถุงพลาสติกรวมถึง บรรจุภัณฑ์ที่มีลักษณะการใช้งานแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งโดยจะห้ามอย่างครอบคลุมภายในปี.ศ.2030 และในปี.ศ.2019 ร้านอาหารและเครื่องดื่มจะงดการให้หลอดฟรีและได้กำหนดแนวทางในปี.ศ.2050 ไว้ว่า ชาวมไต้หวันจะต้องจ่ายเงินหากมีการใช้ หลอดพลาสติกอยู่ มาตรการเหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตของประชาชนไต้หวันเป็นอย่างมากและส่งผลดีต่อ สิ่งแวดล้อมอีกด้วย ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีมาตรการดังกล่าวนี้ประเทศไต้หวันได้มีแนวทางและมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยแก้ไขปัญหา พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวโดยในปี.ศ.2001 องค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมแห่งไต้หวันได้มีการออกกฎหมายเพื่อดำเนินนโยบายห้ามใช้ ถุงพลาสติกและกล่องโฟมโดยไม่คิดมูลค่าเพิ่ม มาตรการดังกล่าวนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 5 มิถุนายน ค.ศ. 2002 โดยมีข้อบังคับที่ สำคัญอยู่ 2 ประการคือ คือ 1.ห้ามใช้ถุงพลาสติกชนิดบางที่มีความหนาไม่เกิน 0.06 มิลลิเมตร 2.ดำเนินมาตรการเก็บภาษี สิ่งแวดล้อมในระดับผู้ค้าปลีก ห้ามร้านค้าให้ถุงพลาสติกและกล่องโฟมโดยไม่คิดราคา หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะมีค่าปรับอยู่ ระหว่างประมาณ 66,000-300,000 บาท ในระยะแรกข้อบังคับข้างต้นใช้บังคับแต่เฉพาะหน่วยงานและองค์กรของรัฐ ต่อมาได้มี การบังคับใช้กับห้างสรรพสินค้า คลังเก็บสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดและร้านอาหารที่มีหน้าร้าน

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

ส่งผลให้การใช้ถุงพลาสติกลดลงไปถึงร้อยละ 80 ในปีแรก (สุจิตรา วาสนาดำรงดี. (2563). เรียนรู้ความพยายามของเกาหลีใต้และ
ไต้หวันในการลดขยะพลาสติก. วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 24 (ฉบับที่ 1).)

ประเทศอินโดนีเซีย ปัจจุบันประเทศอินโดนีเซียมีมาตรการเรียกเก็บภาษีค่าถุงพลาสติกที่บังคับใช้โดยกระจายออกไปยัง
ผู้บริโภคใน 23 เมืองของประเทศอินโดนีเซีย โดยเริ่มขึ้นตั้งแต่ปีค.ศ.2016 ส่งผลให้อัตราเฉลี่ยในการใช้ถุงพลาสติกใน 23 เมือง
ดังกล่าวนี้ลดลงไปถึงร้อยละ 40 แม้มาตรการนี้จะถูกต่อต้านจากประชาชนผู้บริโภคและโรงงานอุตสาหกรรมแต่รัฐบาล
อินโดนีเซียก็สามารถลดปริมาณถุงพลาสติกได้จำนวนมาก ทั้งนี้รัฐบาลอินโดนีเซียมีเป้าหมายที่จะลดปริมาณขยะพลาสติกให้ได้
เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 70 ภายในปีค.ศ.2025 อีกด้วย

ประเทศมาเลเซีย ได้มีมาตรการเก็บภาษีถุงพลาสติกเฉพาะเขตเมืองปีนัง พร้อมทั้งมีการรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกและ
กล่องโฟมในวันเสาร์ อีกทั้งยังแก้ไขกฎหมายเพื่อสนับสนุนการรณรงค์ด้วยการกำหนดให้ผู้ค้าปลีกในห้างสรรพสินค้าหรือ
ซูเปอร์มาร์เก็ตต้องยอมรับข้อกำหนดนี้และผู้บริโภคที่ต้องการใช้ถุงพลาสติกจะต้องจ่ายประมาณ 1.5 บาท ต่อถุงพลาสติก 1 ใบ

ประเทศกัมพูชา ในปีค.ศ.2019 ประเทศกัมพูชาตั้งเป้าหมายลดการใช้ถุงพลาสติกให้ได้ร้อยละ 50โดยกำหนดให้
ซูเปอร์มาร์เก็ตและศูนย์การค้าทั้งหมดเรียกเก็บเงินค่าถุงพลาสติกจากผู้บริโภคและทางการของประเทศกัมพูชากำลังพิจารณาห้าม
ผลิต นำเข้า และจำหน่ายถุงพลาสติกที่บางกว่า 0.03 มิลลิเมตรและมีความกว้างน้อยกว่า 30 เซนติเมตรและกำหนดให้มีการเรียก
เก็บเงินค่าถุงพลาสติกที่เพิ่มขึ้นทั่วประเทศในปีค.ศ.2020

ประเทศเมียนมาร์ ประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงอย่างประเทศเมียนมาร์ได้มีมาตรการในการลดพลาสติกมาตั้งแต่ปี ค.ศ.2009
โดยบริษัทผู้ผลิตถุงพลาสติกในย่างกุ้งได้รับคำสั่งจากรัฐบาลในขณะนั้นให้ยกเลิกการผลิตถุงพลาสติก พร้อมกับได้ออกมาตรการห้าม
ใช้ถุงพลาสติกในอีกหลายเมืองเช่น เมืองมัณฑะเลย์ เมืองบากันและเมืองเนปีดอร์ นอกจากนี้รัฐบาลเมียนมายังประกาศให้พื้นที่ใน
เมืองมิตจินาและเมืองสะกายเป็นพื้นที่ปลอดถุงพลาสติกอีกด้วย (อรพรรณ แซ่เอี้ยว.(26 กรกฎาคม 2561). แนวทางการจัดการ
ปัญหาขยะพลาสติกในอาเซียน สืบค้นจาก <https://lawforasean.krisdika.go.th>)

บทวิเคราะห์มาตรการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีแนวทางมาตรการที่จะช่วยลดขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวนี้แล้ว โดยกำหนดไว้ใน (ร่าง) Roadmap
การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 ที่มีเป้าหมายในการลดปริมาณขยะพลาสติก ร่างฉบับนี้เป็นแนวทางในการกำหนด
มาตรการต่างๆ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่จะลดการขยะพลาสติกในประเทศไทย แต่มาตรการส่วนใหญ่ยังเป็นมาตรการเชิงสมัคร
ใจ ในการขอความร่วมมือจากภาคประชาชนและภาคเอกชน ในขณะที่ต่างประเทศนำเอามาตรการในทางกฎหมายมาปรับใช้และ
สามารถดำเนินการไปได้จนบรรลุวัตถุประสงค์ที่จะลดขยะพลาสติก โดยเหตุที่ต้องใช้มาตรการทางกฎหมายเข้ามาแก้ไขปัญหาก็คือ
เพราะว่า กฎหมายนั้นคือกฎหมายที่บังคับหรือคำสั่ง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง
ของสังคมและมีสภาพบังคับเป็นเครื่องมือในการทำให้บุคคลในสังคมต้องปฏิบัติตามกฎหมาย คำสั่ง หรือข้อบังคับนั้น และจากการ
วิเคราะห์ทางเลือกแล้ว พบว่ามาตรการอื่นที่ไม่ใช่มาตรการทางกฎหมาย ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ในระยะยาว โดยสังเกตได้จาก
พฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบันกับมาตรการงดแจกถุงหูหิ้วพลาสติกในห้างสรรพสินค้าหรือการรณรงค์ขอความร่วมมือให้
ประชาชนพกถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติก สุดท้ายแล้วก็ยังมีการซื้อถุงพลาสติกอยู่ดี ดังนั้น เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนจึงควร

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
 ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
 เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

บทสรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในต่างประเทศและนำมาเปรียบเทียบกับ (ร่าง) Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนในการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในประเทศไทย พบว่ายังมีมาตรการทางกฎหมายที่ควรถูกหยิบยกมาปรับใช้กับสังคมไทยเพื่อการแก้ไขปัญหาตั้งแบบยั่งยืนโดยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรมีการนำมาตรการทางภาษี โดยกำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีสำหรับการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทั้งในส่วนของผู้ผลิต ผู้ค้ารายย่อย ผู้จำหน่ายและผู้บริโภค
2. ควรมีมาตรการห้ามหรือควบคุมการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในบางขนาดของบรรจุภัณฑ์
3. ควรมีมาตรการบังคับให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายหรือผู้นำเข้าพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบกับสังคม ด้วยการรับซื้อ รับคืนบรรจุภัณฑ์ เพื่อนำกลับไปผลิตหรือกลับไปดำเนินการเพื่อให้สามารถนำใช้ซ้ำได้อีกครั้ง

นอกจากนี้แล้วมาตรการเชิงสมัครใจที่มีการใช้และรณรงค์อยู่ในปัจจุบัน ควรถูกส่งเสริมและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อความตระหนักถึงปัญหาของขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทั้งในประเทศไทยให้แก่ประชาชนอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2 มิถุนายน 2563). โครงการ “ขยะแลกภาษี อบต.นาเกตุ” สืบค้นจาก <https://www.dla.go.th>

ชมพูนุท พรหมภักดี. (พฤษภาคม 2563). สถานการณ์ขยะพลาสติกของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน. สืบค้นจาก https://www.senate.go.th/document/Ext23700/23700555_0002.PDF

สุจิตรา วาสนาดำรงดี. (2563). เรียนรู้ความพยายามของเกาหลีใต้และไต้หวันในการลดขยะพลาสติก. วารสาร สิ่งแวดล้อม, ปีที่ 24 (ฉบับที่ 1).

สุจิตรา วาสนาดำรงดี. (2563). เรียนรู้ประสบการณ์การจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ในประเทศเยอรมนี “ระบบความรับผิดชอบต่อที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (EPR) และระบบมัดจำคืนเงิน (DRS)”. วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 24 (ฉบับที่ 3).อรุบล โชติพงศ์. (2561). ฝุ่น PM 2.5 ในประเทศไทย. วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 22 (ฉบับที่ 4), 50-56.

อรพรรณ แชนเอี้ยว. (26 กรกฎาคม 2561). แนวทางการจัดการปัญหาขยะพลาสติกในอาเซียน สืบค้นจาก <https://lawforasean.krisdika.go.th>

อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2562). กฎหมายสิ่งแวดล้อม(พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

IMPLEMENTATION PLAN FOR THE BAN OF SINGLE USE PLASTICS IN PROTECTED AREAS, Ministry of Environment and Forestry, REPUBLIC OF KENYA, February 2020.

การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การวิจัยเพื่อความยั่งยืน
ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
เรื่อง “การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ หลังโควิด-19”

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

Green Network. (4 มิถุนายน 2563).เตรียมตัวพบกับคาราวานรถ “ถังวนถุง” “โครงการมือพิเศษ x วน” สืบค้นจาก
<https://www.greennetworkthailand.com>

The German Ordinance on Single-Use Plastics (Einwegkunststoffverbotsverordnung) 3 July 2021.

United Nations Environment Programme. (2018). “SINGLE-USE PLASTICS A Roadmap for Sustainability”